

פרשת יתרו

אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה אשר הציל את העם מתחת יד מצרים (יח, י)

ובאופן אחר נראה לבאר, ע"פ הידוע משמיה דהגר"ח, הובא בהגדה של פסח לבית בריסק, שביאר לשון הברכה 'ממצרים גאלתנו מבית עבדים פדיתנו וכו', על גאולתינו ועל פדות נפשינו, וכתב לבאר ב' ענינים אלו דגאולה ופדיון, דלשון גאולה הוא לשון העברת רשות בעלמא, כמו לגבי שדה אחוזה שחוזר ביובל, ולשון פדיון הוא חלות בחפצא בעצמותו, כמו פדיון מע"ש ופדיון הקדש.

והנה בעבדות יש ב' ענינים, א' עבדות בעצם, ואע"פ שאינו עובד בפועל, הרי הוא עבד. ב' העובד בפועל, ובזה אין צריך שיהיה לו שם עבד.

ואלו ב' הענינים שהיו ביציאת מצרים, גאולה היא מה שהקב"ה הוציאנו שלא נעבוד את פרעה בפועל, ופדיון הוא מה שכלל ישראל בעצמותם נעשו לבני חורין, שאינם עוד עבדים בפועל, והביא ראייה מדברי הילקוט פרשת בא, 'אמר משה לפרעה אמור הרי אתם ברשותכם, התחיל פרעה צווח לשעבר הייתם עבדי ועכשיו אתם עבדי ה', ומדהוצרך משה לומר לפרעה אמור הרי אתם ברשותכם, ע"כ דהיו עבדים בעצמותם.

ונראה דאלו ב' הענינים שבפסוק זה, דהלשון 'אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה', הוא שייך לענין הפדיון, שהיו עבדים בעצם לפרעה ולמצרים ונשתחררו, והלשון 'אשר הציל את העם מתחת יד מצרים, שייך לענין הגאולה, שהוא ההצלה מהעבודה בפועל, וזה מבואר בלשון רש"י, שביאר 'מתחת יד מצרים, כתרגומו לשון רידי ומרות היד, שהיו מכבידים עליהם את העבודה', ומבואר דתחת יד מצרים, הוא ההצלה מהעבודה הקשה בפועל.

ולפ"ז מבואר היטב כל חילוקי הלשונות, דבתחילה שבאה ההצלה על ענין הפדיון, שהיו עבדים בעצם, בא הלשון 'אתכם', שאף ששבט לוי לא עבדו בפרך, מ"מ גם הם היו עבדים בעצם, ולכן בא הלשון 'אתכם', לרבות כל ישראל, אבל השחרור מהעבודה בפועל לא היה על שבט לוי, אלא על כל העם, ולכן נקט הלשון 'אשר הציל את העם' שהם רק אלו שנשתעבדו.

וגם מבואר שינוי הלשון, שאמר בתחילה 'מיד מצרים', ואח"כ אמר 'מתחת יד מצרים', כי מתחת יד מצרים בא להורות על הרידי ומרות היד, שהיו מכבידים עליהם את העבודה.

וגם מבואר מה שבתחילה הזכיר גם את מצרים וגם את פרעה, ובסוף הזכיר רק את מצרים, כיון שהשחרור מהעבדות בעצם, היה ע"י פרעה, ובלשון חז"ל הם נקראים 'עבדי פרעה', ולכן הזכיר גם את פרעה, אבל הרידי והעבודה בפועל היה שייך לכל מצרים, ולכן הזכיר רק מתחת יד מצרים.

מקור: רבי דוד כהן שליט